
 <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2023-1-65-70>

 <https://orcid.org/0000-0001-6263-4744>

ВІНТЮК Юрій Володимирович

кандидат психологічних наук, доцент катедри Теоретичної та практичної психології,
Національний університет «Львівська політехніка»,
e-mail: yurvin@ukr.net

УДК 378.018.8:159.9]:303.621.35(045)

ДОСЛІДЖЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ СИТУАЦІЙ МЕТОДОМ ФОКУС-ГРУПИ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХОВИХ ПСИХОЛОГІВ

У статті розглянуті питання, що стосуються різних аспектів дослідження навчальних ситуацій методом фокусованого інтерв'ю при підготовці майбутніх фахових психологів. Здійснений огляд наукових публікацій за темою дослідження, встановлені наявні підходи до її дослідження та вивчення.

З'ясовані можливості застосування фокусованого інтерв'ю в науці та психології.

Розглянуті можливості використання методу фокус-груп у навчальному процесі для підготовки психологів.

Наведений конкретний приклад застосування фокусованого інтерв'ю у навчальному процесі при підготовці студентів-психологів. Зроблені висновки з проведеної роботи і намічені перспективних досліджень у даному напрямку.

Ключові слова: навчальний процес; підготовка майбутніх фахових психологів; формування професійної компетентності; метод фокусованого інтерв'ю; дослідження навчальних ситуацій.

Постановка проблеми. Підготовка фахівців із вищою освітою різних спеціальностей у сучасних умовах вимагає пошуку та впровадження нових підходів до викладання різних навчальних предметів. Зокрема, це стосується здійснення психологічного аналізу різних ситуацій, який необхідно навчити виконувати при підготовці майбутніх фахових психологів. Причому, наявний досвід свідчить, що як навчальні доцільно використовувати ситуації, зображені у кінофільмах, художніх зокрема, підібраних певним чином. Але навіть за наявності можливості ознайомлення студентів із процедурою здйснення психологічного аналізу, вони наражаються на значні труднощі при його здійсненні. Тому було вирішено для активізації цього процесу використати метод фокусованого інтерв'ю. Необхідність розгляду різних сторін даної теми робить актуальною потребу її ретельного розгляду.

Мета роботи: розглянути можливості дослідження навчальних ситуацій методом фокусованого інтерв'ю при підготовці майбутніх фахових психологів.

Завдання дослідження:

– здійснити огляд наукових публікацій за темою дослідження, з'ясувати наявні підходи до її вивчення;

– з'ясувати можливості застосування фокусованого інтерв'ю в науці та психології;

– розглянути можливості використання методу фокус-груп у навчальному процесі для підготовки психологів;

– навести конкретний приклад застосування фокусованого інтерв'ю у навчальному процесі при підготовці студентів-психологів;

– зробити висновки з проведеної роботи і намітити перспективних досліджень у даному напрямку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Публікацій у наявній фаховій літературі на дану тему знайдено не багато, переважно вони стосуються висвітленню питань теорії і практики застосування методу фокусованого інтерв'ю, у різних соціогуманітарних науках і видах практичної діяльності. Виходячи з наявного, передусім варто відзначити наступні публікації: А. Гірника і Д. Гірника [1], в якій розглянуто можливості застосування методу фокус-груп при роботі в режимі онлайн. Заслугує уваги також праця О. Буданової, яка розглядає онлайн фокусовані групові інтерв'ю як метод якісних досліджень [2].

Не менш цікавими є праці Т. Горошко, яка у своїй публікації викладає досвід застосування фокус-групи у роботі практичних психологів [3]; а також Г. Колбіна і І. Фросиної, які у своїй статті розглядають можливості використання фокус-групи для вирішення різноманітних завдань на підприємстві [4].

Заслугує уваги праця закордонних авторів Р. Крюгера і М. Кейсі, у якій висвітлено різноманітні практичні аспекти застосування методу фокус-груп [5].

У публікації М. Лацеби розглянуті технології дослідження для побудови стратегії особливостей застосування методу фокус-груп [6]. А О. Михайлич у своїй статті розглядає метод фокус-групи у соціологічному супроводі виборчих кампаній [7]. Натомість О. Олійник у своїх працях висвітлює можливості й обмеження методу онлайн фокус-груп; а також особливості їх організації та проведення [8–10].

Ю. Товстокора публікує результати дослідження практик комунікативної толерантності молоді методом фокус-групи [11]. Д. Титаренко і О. Титаренко розглядають особливості дослідницького інтерв'ю, а також наводять рекомендації з його організації та проведення [12]. У статті Н. Яворської розглянуті елементи експериментального дослідження, а саме фокус-групи як інструментарій для збору даних [13].

Л. Яковенко вивчає метод фокус-груп у психологічних дослідженнях структурування вільного часу [14]. Можна відзначити також публікації груп авторів [15; 16; 17] та деякі інші.

Виявлений у зазначених публікаціях матеріал використано при організації і проведенні власного дослідження.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на те, що питання теоретичних засад і практичного застосування фокусованого інтерв'ю у практичній діяльності висвітлені достатньо повно, особливості його використання в навчальному процесі при підготовці майбутніх фахових психологів у наявних публікаціях не розглядаються. Інформації про застосування методу фокусованого інтерв'ю в роботі практичних психологів для здійснення психологічного аналізу різних ситуацій також не виявлено; цілісний розгляд різних сторін даної проблеми у наявних публікаціях також відсутній. Висвітленню недостатньо досліджених аспектів проблеми, що перебуває в центрі розгляду в даній роботі, присвячено дане дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Згідно з концепцією запланованого та проведеного дослідження далі розглянуто можливість застосування методу фокусованого інтерв'ю в процесі підготовки і діяльності фахових психологів, а саме для здійснення психологічного аналізу повсякденних ситуацій. Це важливо з огляду на те, що саме з таким видом роботи доводиться зустрічатися у повсякденній практичній діяльності фаховим психологам. Оскільки розглядати реальні життєві ситуації в процесі навчання не вдається, передусім тому, що розповісти їх детально ніхто не наважується, студентам запропоновано здійснити психологічний аналіз ситуацій з художніх творів, кінофільмів зокрема.

Через обмежений обсяг даної публікації концепцію дослідження не можна навести повністю. Але її сутність полягає в тому, щоб полегшити студентам опанування процедури психологічного аналізу різних реальних ситуацій. Досягнути це передбачено за рахунок того, що використання

методу фокусованого інтерв'ю дозволить проілюструвати їм процедуру проведення такого дослідження. Передусім, аналіз запропонованої ситуації передбачено здійснювати під час навчальних занять; причому питання фокусованого інтерв'ю сформульовано так, що відповідь на кожне з них – крок за кроком – демонструватиме студентам послідовність здійснення психологічного аналізу і наблизитиме їх до досягнення кінцевої мети, тобто з'ясування сутності того, що відбувається. Викладач у такому випадку виступає модератором, який у ході роботи передає студентам власний досвід психологічного аналізу ситуацій – він ніби проводить студентів через всі складні моменти його здійснення.

Вказаний задум був реалізований під час практичних занять зі студентами НУ «Львівська політехніка», які навчаються на спеціальності «Психологія», на 2-му курсі, при вивченні курсу «Соціальна психологія». В умовах пандемії коронавірусу заняття проводилися дистанційно, з застосуванням навчального середовища Microsoft Teams. Для здійснення психологічного аналізу був запропонований фільм «Спілка мертвих поетів», рекомендований для самостійного перегляду; на наступному практичному занятті було влаштовано його обговорення, при цьому для вирішення поставлених навчальних завдань використано метод фокусованого інтерв'ю.

Для початку було поставлено загальне питання, покликане з'ясувати, чи сподобався студентам запропонований фільм. Наведені з цього приводу відповіді студентів свідчать, що фільм не лише їх зацікавив, але й переважно сподобався. При спробі уточнити їхні думки з цього приводу вони розповіли, що фільм зацікавив передусім тому, що він на сучасну й актуальну тематику. А ситуація, зображена у ньому, пов'язана з навчальними процесом, через що близька і зрозуміла студентам. Відповідно, вони почали шукати паралелі з їхніми життєвими реаліями, оскільки багато зі зображених у фільмі ситуацій виявилися їм знайомими. Так, студенти вказали на те, що процес навчання і у наш час, зокрема, у їхньому випадку, доволі складний; проте викладачі часто не демонструють належний рівень викладання навчального матеріалу, а тому рідко здатні пояснити складний матеріал. Натомість викладачі, які дійсно володіють знаннями зі свого предмету і покликані бути педагогами, котрі вболівають за студентів – на їхню думку, зустрічаються доволі рідко. З подібними зауваженнями майбутніх фахових психологів важко не погодитися, відтак можна зробити наступний крок, поклика-

ний до з'ясування сутності даного твору, а саме аналізу та розуміння ситуації, яка зображена у ньому.

Далі слідує послідовний виклад питань сфокусованого інтерв'ю та стислий виклад одержаних відповідей.

1. *Які ваші враження від перегляду фільму «Спілка мертвих поетів»?* Пережиті студентами враження, як в процесі перегляду фільму, так і після цього, виявилися різноманітні. Одні відзначали переважно гнітючі враження від ознайомлення з тим, які порядки панують у підготовчій школі, зображеній у фільмі, а також складних ситуацій, в яких опиняються персонажі фільму. Інші відзначали передусім певні позитивні моменти, які вселяють оптимізм, як зображеним персонажам, так і глядачам. Було також чимало тих, кому фільм сподобався загалом, але передусім вони належно оцінили цікавий сюжет фільму, його вдалу реалізацію засобами кіно, гру акторів тощо. Загалом студенти погодилися, що фільм страває неоднозначні враження.

2. *Хто, на вашу думку, головні персонажі фільму?* Перш за все, всі студенти одноставно віднесли до головних персонажів вчителя Джона Кітінга, учня Ніла Перрі, а також його батька містера Перрі. Після цього вони також назвали директора Гейла Нолана, й учнів школи Річарда Камерона, Чарлі Далтона, Нокса Оверстріта та Тода Андерсена. Інші персонажі фільму потрапляли до цього переліку значно рідше. На питання про те, чому саме цих персонажів вони віднесли до головних, думки студентів також виявилися різними. Одні з них використали як критерій належності до головних персонажів те, що вони найчастіше перебувають на екрані; інші сказали що з ними пов'язані найважливіші події, або що вони найбільше причетні до повороту сюжетної лінії; висловлено також думку ж саме ці персонажі найбільше сподобалися чи запам'яталися тощо. В даному випадку доречно зупинитися на розгляді питання про те, чому надані відповіді настільки відрізняються, влаштувати обговорення і спробувати прийти до оптимального, спільного бачення. Все це дозволяє раціоналізувати процес здійснення психологічного аналізу в майбутньому.

3. *Що виступає рушієм, котрий розгортає події фільму?* Відповіді на це питання виявилися значно складніше, ніж на попередні – готової відповіді ні у кого зі студентів не виявилось. Вони почали висловлювати свої припущення, а за певної підтримки та спрямування їхніх міркувань невдовзі вдалося з'ясувати їхні думки з

цього приводу. Передусім всі погодилися, що в основі рушія подій лежить конфлікт, але подальші думки значно відрізнялися. Одні назвали головним рушієм подій конфлікт між віджившими методами викладання у школі і сподіваннями та запитаними учнів; інші назвали конфлікт між вчителем Джоном Кітінгом і директором школи; ще був названий конфлікт учня Ніла Перрі з його батьком; а також конфлікт поколінь, відомий як «конфлікт батьків і дітей»; конфлікт між учнями які підтримали свого вчителя Джона Кітінга і які не зробили цього та ін. На питання про те, який саме з конфліктів слід вважати головним рушієм подій, студенти відповісти не змогли. Тому виявилось доречним запропонувати значно ширший погляд на проблему; а потім висловити і аргументувати думку про те, що головний конфлікт полягає у протистоянні різних суспільних тенденцій, причому на боці кожної з сторін, які протистоять одна одній, є як дорослі, так і учні. Одна сторона захищає віджилий, раціональний та прагматичний підхід до життя, суспільних устоїв і власних обов'язків, а інша намагається внести у нього нові тенденції, які видаються ірраціональними і нелогічними, проте здатними окрияти й одухотворювати.

4. *Що становить собою «Спілка мертвих поетів»?* Відповіді на це питання студентам також виявилось непросто. Спочатку вони висловили припущення, що це така неформальна організація, до якої увійшли ті учні, які прагнуть романтики, поляблюють поезію або навіть пробують самі писати вірші. Інші до цього переліку додали міркування про те, що це ті учні, які не задоволені наявним станом речей, і прагнуть щось змінити у власному житті; а ще не бажають прожити так, як їхні батьки, а тому прагнуть знайти сенс власної двальності та наповнити ним своє життя. Всі ці думки також потрібно уточнити і узагальнити, а потім обговорити одержаний результат.

Хто такі «мертві поети»? Звісно, до них учасники обговорення віднесли членів «Спілки мертвих поетів», але назвати їх головні ознаки студентам виявилось значно складніше. Згодом з'ясувалося, що так можна назвати будь-кого з тих, хто прагне пізнати справжній смак життя, прожити його небуденно і творчо, так, щоб знайти його сутність і своє призначення у ньому. «Мертві поети» прагнуть пізнати поезію і сповнити нею своє життя, незалежно від того, чим саме вони займаються. Найбільш повною виявилася наступна характеристика того, що спонукає юнаків пристати до «мертвих поетів»: «Саме через постійні

обмеження та малоприємне навчання побудоване на безглузких цінностях, учні шукають шлях оминати та позбутись рутини, котру нав'язує їм доросле суспільство, через це ідея спільного читання у печері стала цікавою хлопцям, це стало певним символом відчуття причетності, згуртувало їх маленьку групу, вони дійшли до того, що створювали власні норми усередині неї, задля більш глибоких зв'язків». Значно більше було висловлено окремих характеристик членів групи, причому вони були проілюстровані відповідними прикладами з фільму.

5. *Чим займаються члени «Спілки»?* Спочатку студенти вказали на те, що члени спілки збираються ночами у печері, де читають вірші, розповідають різні історії тощо. А також вони висловлюють власні, нерідко критичні думки з різних питань, які стосуються їхнього навчання у школі. Проте невдовзі всі погодилися з думкою, що члени «Спілки мертвих поетів» намагаються пізнати поезію, і внести її у своє дитя, вони прагнуть до самостійності та незалежності від негуманних устоїв прагматичного суспільства. На думку учасників інтерв'ю, вони намагаються подолати рутину повсякденного життя, сформулювати власні життєві цінності та прагнення, а також знайти шлях до їхньої реалізації. Причому більшість студентів вважають дані прагнення гідними для наслідування.

6. *Чим обумовлена участь «Спілки» і її членів?* Передусім – невизнанням її керівництвом школи і неприйняттям їхніх ідей і прагнень широким загалом. А ще, і не в останню чергу, бажанням більшості не виділятися та чинити як всі, щоб уникнути нерозуміння й осуду оточуючих. І нерідко таке бажання перемагає прагнення до самостійності й оригінальності, навіть серед молоді, яка схильна до революційних настроїв. Висловлено також думку, що молодь не пристосована до життя у дорослому суспільстві, оскільки прагне жити у відповідності з тими цінностями, які декларують дорослі, передусім їхні батьки і вчителі, але насправді керуються в житті зовсім іншими орієнтирами.

7. *Як основна ідея фільму?* Дане питання виявилось найважчим, оскільки потребувало не тільки розуміння сутності зображених подій, але й відповідного розвитку критичного мислення та належного рівня узагальнення, всіх елементів здійсненого психологічного аналізу. Після низки спроб найближчим до дійсності виявилось таке пояснення: «Всі люди народжені поетами, оскільки вони покликані бути поетами по життю, але більшість про це навіть не здогадується і до смерті». Тому довелося про-

довжити зі студентами роботу зі з'ясування головної ідеї, висловленої авторами фільму, доки вона не була сформульована таким чином, що вони з нею погодилися.

8. *Чому ми можемо навчитися у персонажів фільму?* На думку студентів, передусім у позитивних персонажів фільму варто навчитися певному ставленню до життя, розуміння його сенсу та призначення, бажанню наповнити його яскравими переживаннями. А ще прагненню відстоювати свої переконання, незважаючи на труднощі, бажанню знайти і прокласти власний шлях у житті, не слідуючи бездумно за вказівками оточуючих тощо. А також варто навчитися самостійно шукати власний шлях у житті, займатися тим, що подобається, не зважаючи на неприйняття і тиск оточуючих. Деякі студенти навели приклади ситуацій з фільму, які вони хотіли би реалізувати, а також назвали персонажів, на яких вони хотіли би рівнятися або чомусь у них навчитися.

9. *Наскільки актуальні ідеї фільму в наш час за наявних реалій?* Студенти одностайно відзначили, що ідеї фільму є надзвичайно актуальними у наш час, для студентів і молоді зокрема. Адже і в наш час як учням шкіл, так і студентам доводиться протистояти усьому тому, з чим довелося боротися позитивним персонажам фільму. Вони відзначили, що кожному з них доводилося – у різних проявах – зтикатися з проблемами, які перебувають у центрі розгляду в даному фільмі. Дані проблеми не лише виявилися знайомими кожному, але й кожен має певний, власний досвід їхнього подолання, причому також не завжди успішний.

Хоча з першої спроби здійснити повноцінний і якісний психологічний аналіз (доволі серйозного та складного для розуміння твору) не вдалося, проведене заняття показало учасникам заняття як саму процедуру його здійснення, так і можливості досягнення поставленої при цьому мети.

На завершення присутні одностайно підтримали висловлену окремими студентами думку про те, що проведення таким чином заняття виявилось не лише цікавим, але й корисним, що дозволило їм краще зрозуміти процедуру й особливості здійснення психологічного аналізу, як художніх творів, так і реальних життєвих ситуацій, з якими доводиться зустрічатися у реальному житті. Студенти також погодилися з тим, що подальше освоєння подібних методів практичної роботи – в кінцевому підсумку – сприятиме формуванню їхньої професійної компетентності. Деякі з них висловили бажання са-

можливо здійснити психологічний аналіз, а тому побажали отримати індивідуальну тему для творчого завдання з даного предмету, а результати опублікувати у вигляді власного наукового дослідження (що також завбачливо було їм запропоновано).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Здійснений огляд наукових публікацій за темою дослідження дозволив з'ясувати, що в працях науковців наявні розробки, необхідні для застосування методу сфокусованого інтерв'ю, зокрема, для здійснення психологічного аналізу в навчальному процесі.

Виявлені наукові розробки, а також власний досвід підготовки фахових психологів дозволяють з'ясувати особливості процесу здійснення психологічного аналізу для навчальних цілей, з застосуванням методу сфокусованого інтерв'ю, який можна використовувати у навчальному процесі.

Запропонована процедура здійснення психологічного аналізу із застосуванням методу фокус-групи виявилася придатною для вирішення навчальних завдань у процесі підготовки майбутніх фахових психологів, відповідає чинним вимогам до підготовки фахівців у вищій школі, враховує наявні особливості їхнього навчання і виховання сприяє оптимізації навчально-виховного процесу.

У майбутньому заплановано продовжити вивчення зазначеної теми, зокрема, з'ясування впливу розглянутих підходів до аналізу навчальних повсякденних ситуацій і набутих при цьому навичок на процес формування професійної компетентності майбутніх фахових психологів.

Список бібліографічних посилань

1. Гірник А.М., Гірник Д.А. Метод он-лайн фокус-груп. *Наукові записки. Педагогічні, психологічні науки і соціальна робота*, 2009. Т. 97. С. 24–27.
2. Буданова О. Онлайн фокусовані групові інтерв'ю: нові старі методи якісних досліджень. *IV Конгрес САУ Трансформація соціальних інститутів в інформаційному суспільстві: тези доп.* 2021. Харків 28–29 жовт. С. 340–341.
3. Горошко Т. Фокус-група за участю практичних психологів URL: <http://osvitapoltava.gov.ua/2021/02/04/fokus-grupa-za-uchastyu-praktychnyh-psyhologiv/>
4. Колбин Г.А., Фросина І.В. Фокус-групи на підприємстві. *Соціологічні дослідження*, 1999. № 2. С. 117–120.
5. Крюгер Р., Кейси М. Фокус-групи: практическое руководство; пер. с англ. М.: Вільямс, 2003. 210 с.
6. Лацеба М. Технології дослідження для побудови стратегії: особливості застосування методу фокус-груп. URL: www.ucipr.kiev.ua/index.php?name=EZCMS&menu=2&page_id=5
7. Михайлич О. Метод фокус-групи у соціологічному супроводі виборчих кампаній. *Політичний менеджмент*, 2010. № 1. С. 123–132.
8. Олійник О. Можливості та обмеження методу онлайн фокус-груп. *Проблеми розвитку соціологічної теорії: Концептуальні стратегії дослідження со-*

ціальних наслідків пандемії COVID-19: матеріали XVII Міжнар. наук.-практ. конф. Київ: Наук. Столиця, 2020. С. 76–77.

9. Олійник О. Особливості організації та проведення онлайн фокус-груп. *IV Конгрес САУ Трансформація соціальних інститутів в інформаційному суспільстві: тези доп.* Харків, 2021, 28–29 жовт. С. 341–343.
10. Олійник О. Онлайн фокус-групи: особливості організації та проведення. *Соціологічні студії*, 2022. №1(20). С. 32–40.
11. Товстокопа Ю.В. Дослідження практик комунікативної толерантності молоді методом фокус-групи. *Психологія в контексті сучасних досліджень проблем розвитку особистості: матеріали всеукр. наук.-практ. конф.* (Запоріжжя, 25–26 листопада 2016 р.). Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2016. С. 94–98.
12. Титаренко Д., Титаренко О. Дослідницьке інтерв'ю: Методичні рекомендації з організації та проведення дослідження. Київ: Праймдрук, 2012. 40 с.
13. Яворська Н.В. Інструменти експериментального дослідження: фокус-групи як інструментарій для збору даних. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 2017. Вип. 54 (107). С. 298–303.
14. Яковенко Л.Б. Метод фокус-груп у психологічних дослідженнях структурування вільного часу. *Актуальні проблеми психології*, 2016. Т. 7. Вип. 27. С. 525–535.
15. Методика проведення фокус-груп: Методичні рекомендації для студентів спеціальності «журналістика» ВДПУ / Укл. Лапшин С.А. Вінниця: ВДПУ, 2016. 28 с.
16. Мертон Р., Фиске М., Кендалл П. Фокусированное интервью / пер. с англ. М.: Институт молодежи, 1991. 156 с.
17. Практичні поради з проведення фокус-груп. URL: <https://gbs.com.ua/ua/blog/branding-and-marketing/17/>

References

1. Hirnyk, A.M., Hirnyk, D.A. (2009). Method of online focus groups. *Scientific notes. Pedagogical, psychological sciences and social work*, 97: 24–27 [in Ukr].
2. Budanova, O. (2021). Online focused group interviews: new old methods of qualitative research. *4th Congress of the Ukrainian Academy of Social Sciences Transformation of social institutions in the information society: abstracts of reports. Kharkiv, October 28–29*. PP. 340–341 [in Ukr].
3. Horoshko, T. (2021). Focus group with the participation of practical psychologists. Retrieved from <http://osvitapoltava.gov.ua/2021/02/04/fokus-grupa-za-uchastyu-praktychnyh-psyhologiv/> [in Ukr].
4. Kolbin, G.A., Frosyna, I.V. (1991). Focus groups at the enterprise. *Sociological research*, 2: 117–120. [in Ukr].
5. Kruger, R., Casey, M. (2003). Focus groups: a practical guide. Trans. with english. Moscow: Williams. 210 p. [in Rus].
6. Laceba, M. Research technologies for building a strategy: features of using the focus group method. Retrieved from www.ucipr.kiev.ua/index.php?name=EZCMS&menu=2&page_id=5 [in Ukr].
7. Mykhailich, O. (2010). The focus group method in the sociological support of election campaigns. *Political management*, 1: 123–132. [in Ukr].
8. Oliynyk, O. (2020). Possibilities and limitations of the online focus group method. *Problems of the development of sociological theory: Conceptual strategies for researching the social consequences of the COVID-19 pandemic: materials of the XVII International Scientific and Practical Conference Kyiv: Scientific Capital*. PP. 76–77 [in Ukr].

9. Oliynyk, O. (2021). Peculiarities of organizing and conducting online focus groups. *4th Congress of the Ukrainian Academy of Social Sciences Transformation of social institutions in the information society: abstracts of reports. Kharkiv, October 28–29*. PP. 341–343 [in Ukr].
10. Oliynyk, O. (2022). Online focus groups: peculiarities of organization and conduct. *Sociological studies*, 1(20): 32–40 [in Ukr].
11. Tovstokora, Yu.V. (2016). Study of communicative tolerance practices of young people by the focus group method. *Psychology in the context of modern research on the problems of personality development: materials of the All-Ukrainian scientific and practical conference (Zaporizhzhia, November 25–26, 2016)*. Zaporizhzhia: Classical Private University. PP. 94–98 [in Ukr].
12. Tytarenko, D., Tytarenko, O. (2012). Research interview: methodical recommendations for organizing and conducting research. Kyiv: Primedruk. 40 p. [in Ukr].
13. Yavorska, N.V. (2017). Tools of experimental research: focus groups as a toolkit for data collection. *Pedagogy of the formation of a creative personality in higher and secondary schools*, 54(107): 298–303 [in Ukr].
14. Yakovenko, L.B. (2016). The method of focus groups in psychological studies of the structuring of free time. *Actual problems of psychology*, 7(27): 525–535 [in Ukr].
15. Methodology for conducting focus groups (2016). Methodological recommendations for students majoring in "journalism" of VSPU. In S.A. Lapshin (Comp.). Vinnytsia: VSPU. 28 p. [in Ukr].
16. Merton, R., Fiske, M., Kendall, P. (1991). Focused interview. Trans. with English. Moscow: Institute of Youth. 156 p. [in Rus].
17. Practical tips for conducting focus groups. Retrieved from <https://gbs.com.ua/ua/blog/branding-and-marketing/17/> [in Ukr].

VINTIUK Yuriy

Ph.D in Psychology, Associate Professor of the Theoretical and Practical Psychology Department,
Lviv Polytechnic National University

RESEARCH OF EDUCATIONAL SITUATIONS USING THE FOCUS GROUP METHOD IN THE TRAINING OF FUTURE PROFESSIONAL PSYCHOLOGISTS

Summary. *Introduction.* The training of specialists with higher education of various specialties in modern conditions requires the search and implementation of new approaches to teaching various educational subjects. In particular, this concerns the psychological analysis of various situations, which must be taught to be carried out during the training of future professional psychologists. As educational, it is advisable to use situations depicted in movies, artistic ones in particular, selected in a certain way. But even if there is an opportunity to acquaint students with the procedure of increasing psychological analysis, they are exposed to significant difficulties in its implementation. Therefore, it was decided to use the focused interview method to activate this process. This circumstance makes the task of careful consideration of this topic urgent.

Purpose. To consider the possibilities of studying educational situations by the method of focused interview in the preparation of future professional psychologists.

Methods. Analysis, synthesis, systematization, specification, generalization.

Results. The possibilities of using the focused interview method for psychological analysis of various situations in the educational process in the training of future professional psychologists are considered.

Originality. For the first time, the application of the focused interview method for the psychological analysis of real situations for educational purposes in the training of

future professional psychologists was considered and implemented in practice.

Conclusion. 1. The review of scientific publications on the topic of the study made it possible to find out that in the works of scientists there are developments necessary for the use of the focused interview method, in particular, for the implementation of psychological analysis in the educational process. 2. Known scientific developments, as well as our own experience in training professional psychologists, allow us to clarify the peculiarities of the process of psychological analysis for educational purposes, using the focused interview method, which can be used in the educational process. 3. The proposed procedure for conducting psychological analysis proved to be suitable for solving educational tasks in the process of training future professional psychologists, meets the current requirements for training specialists in higher education, takes into account the existing features of their training and education, and allows for the optimization of the educational process.

Keywords: educational process; training of future professional psychologists; formation of professional competence; method of focused interview; study of educational situations.

Одержано редакцією 28.02.2023
Прийнято до публікації 14.03.2023